

Treball Final de Grau
GRAU EN COMPTABILITAT I FINANCES

Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales
Universitat de Girona

EL PAPER DE L'AUDITOR EN LA DETECCIÓ DEL FRAU

Autora: Natasha Viñals van Veen
Tutora: Teodora Jacquet Yeste
Curs acadèmic 2017-2018

Agraïments

“A la meva tutora Teo, perquè sense saber-ho vas despertar la meva passió: L’Auditoria. Gràcies per haver-me permès desenvolupar aquest treball i per la confiança que has dipositat en mi des del primer dia”.

“Al personal docent de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials, cada un de vosaltres heu aportat un granet de sorra en el meu aprenentatge i espero poder aplicar tots i cada un dels coneixements que m’heu ensenyat en un futur”.

“A l’ORI, gràcies per haver-me fet viure experiències que mai oblidaré i que no es poden aprendre llegint un llibre”.

“A la meva família, pel suport incondicional que m’heu donat al llarg d’aquests anys. Gràcies a vosaltres sóc on sóc i em veig capaç d’aconseguir tot allò que em proposi”.

Índex

1. Introducció.....	8
2. El frau	9
3. Inexactitud de la comptabilitat	13
4. L'auditoria	15
5. La responsabilitat de l'auditor	20
6. Senyals d'alerta davant els riscos d'incorrecció material	23
7. Propostes per la reducció del frau	25
8. Conclusions	26
9. Referències bibliogràfiques.....	29

Abreviatures

ACFE	L'Associació d'Examinadors de Frau Certificats
NIA	Normes Internacionals d'auditoria
NIA-ES	Normes Internacionals d'auditoria adaptades per la seva aplicació a Espanya
CP	Codi Penal
LAC	Llei d'Auditoria de Comptes
LSC	Llei de Societats de Capital
ROAC	Registre Oficial d'Auditors de Comptes
ICAC	Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes
CCJCC	Col·legi de Censors Jurats de Comptes de Catalunya

RESUM

L'extensió i la magnitud del frau perjudiquen greument a l'economia i la societat, i és un fenomen que té un abast mundial. La responsabilitat de l'auditor davant el frau empresarial és un dels temes més polèmics en la història de l'auditoria.

En context internacional, l'auditoria externa està rebent un gran número de crítiques degut als continus escàndols financers que s'estan produint, fet que provoca que es qüestioni l'eficàcia d'aquesta. Segons un estudi de l'ACFE que es va desenvolupar durant l'any 2016, els fraus es detecten en un 42% per delació a través de bústies anònimes, un 25% per casualitat, un 16% per controls interns de l'empresa, un 14% per auditories internes i només un 3% gràcies a auditories externes, fet que preocupa molt als usuaris.

Existeix una divergència d'opinions entre els usuaris de la informació financera i els auditors de comptes sobre el valor de l'auditoria com a factor de prevenció del frau, i sobre quines són les responsabilitats de l'auditor quan emet l'informe d'auditoria, concepte que es coneix com a *gap d'expectatives*.

En aquest marc, l'objectiu del treball és plantejar i delimitar les posicions dels usuaris i auditors entorn al paper de l'auditor davant el frau, així com la responsabilitat d'aquests per detectar-la prenent com a referència la normativa internacional que resulta d'aplicació.

PARAULES CLAU: Auditoria, frau, responsabilitat de l'auditor, gap d'expectatives.

ABSTRACT

The extension and the magnitude of fraud have seriously harmed the economy and the society, and it is a phenomenon that has a global reach. The responsibility of the auditor against business fraud is one of the most controversial issues in the history of the audit.

In an international context, the external audit is receiving a large number of criticisms due to the continuous financial scandals that are taking place, which causes that its effectiveness is questioned. According to a study by the ACFE that was developed during the year 2016, frauds are detected in a 42% by delusion through anonymous mailboxes, 25% by chance, 16% by internal controls of the company, 14% by internal audits and only 3% by external audits, a fact that worries the users.

There is a divergence of opinions among users of financial information and account auditors about the value of the audit as a factor of fraud prevention, and which are the responsibilities of the auditor when he issues the report, a concept that is known as *expectation gap*.

In this framework, the purpose of this paper is to consider and delimit the positions of users and auditors about the role of the auditor against fraud, as their responsibility to detect it, taking as a reference the international regulations that result of application.

KEYWORDS: Auditing, fraud, responsibility of the auditor, expectation gap.

1. Introducció

La informació financera de les empreses és imprescindible per prendre decisions. Aquesta informació es presenta als usuaris per tal que formulin les seves conclusions sobre el desenvolupament financer de l'entitat. Tot i això, la informació financera perd la seva utilitat si no reuneix una sèrie de característiques qualitatives que fan possible la presa de decisions més adequades en cada moment. En altres paraules, la informació financera ha de ser rellevant i fiable.

No obstant, sovint es produeixen problemes de fiabilitat comptable tal i com mostra un informe (PWC 2016) que informa que en els últims dos anys, a escala global, un 37% de les empreses enquestades han patit frau comptable. Aquest percentatge és del 40% a Europa i del 55% a Espanya. Com es pot veure, el frau comptable és un problema que preocupa i més quan es repeteix amb freqüència, circumstància que es produeix especialment en els anys de recessió econòmica, ja que amb la caiguda de l'activitat econòmica els directius senten la pressió i cauen en la temptació d'amagar tot allò que no va bé a l'empresa. Per aquest motiu i, en l'entorn actual en el que ens trobem, es fa cada vegada més necessària la disposició d'un informe d'auditoria ja que a més d'augmentar el grau de confiança dels usuaris, contribueix també a la prevenció del frau, atès que la responsabilitat de l'auditor, inclou l'obtenció d'una seguretat raonable que els estats financers es troben lliures d'incorreccions materials causades per frau o error. Tot i això, molt sovint, i sobretot quan esclaten escàndols financers, els usuaris aboquen crítiques sobre els auditors acusant-los de no haver-ho detectat a temps, o simplement de no haver-ho detectat emetent un informe favorable tal i com s'ha demostrat amb l'estudi de l'ACFE abans esmentat, on només un 3% dels fraus es detecten gràcies a auditories externes.

La pressió de les exigències dels usuaris davant els escàndols financers han portat al fet que s'hagin produït durant els últims anys, modificacions legislatives dirigides a reforçar la qualitat de l'auditoria per tal d'aportar una major credibilitat a la informació financera. No obstant aquestes modificacions, segueixen persistint diferències en les percepcions sobre l'auditoria que tenen els usuaris i auditors. Al llarg d'aquest treball es plantejaran les posicions dels usuaris i dels auditors, s'intentaran delimitar els motius que provoquen aquesta diferència d'expectatives així com aclarir el concepte de frau des de la perspectiva d'un treball d'auditoria i delimitar quina és realment la responsabilitat de l'auditor prenent com a punt de partida la normativa internacional que resulti d'aplicació.

2. El frau

El frau s'ha convertit en un tema polèmic en l'actualitat degut als escàndols comptables que s'estan produint contínuament, però en realitat es tracta d'un problema que existeix des que existeix la comptabilitat, i aquesta, és una activitat tant antiga com la pròpia Humanitat. Segons alguns arqueòlegs i historiadors de l'antiga Mesopotàmia com Hans Nissan o Peter Damerow, afirmen que els primers documents escrits que es coneixen, fa més de 5.000 anys, contenen només números i comptes i que estaven relacionats amb el comerç i els tributs que finançaven l'activitat dels temples i és des de llavors que existeixen evidències de fraus comptables.¹

A l'antiga Mesopotàmia els enganys comptables es produïen quan els funcionaris es quedaven part dels tributs després de modificar els beneficis en les taules d'argila o papirs, que era on es portava a terme la comptabilitat. Més endavant, per evitar aquests enganys, es custodiaven aquestes taules d'argila o papirs en sobres tancats fins al seu lliurament als temples. Segles després, a l'antic Egipt van començar a existir sistemes de control d'entrades i sortides als magatzems per tal d'evitar que es produïssin aquests enganys.

Els conceptes, les tècniques comptables i la qualitat de la informació van anar millorant amb el pas dels anys. Un dels avanços més destacats va ser l'any 1494 amb el llibre *Summa de Airthmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalità* de Lucca Pacioli en el qual va exposar les bases de la partida doble.²

Els escàndols comptables van seguir, però alhora, van motivar que algunes empreses comencessin a emprar auditors de forma voluntària, per assegurar-se que no es produïssin enganys amb els comptes.

Amb el crac borsari de l'any 1929 es van produir importants canvis normatius, com per exemple que als Estats Units, s'obligués a les empreses cotitzades a informar dels seus estats comptables i sotmetre'ls a una auditoria externa. En un començament, aquesta auditoria es basava únicament en la revisió dels estats comptables, però va anar evolucionant, de manera que es va introduir la obligatorietat per part dels auditors d'incloure la confirmació de saldos amb tercers i la comprovació física de l'existència d'actius tangibles, com les existències. Anys després, va aparèixer la necessitat

¹ Hernández, E. (2005). Reflexiones sobre la naturaleza y los orígenes de la contabilidad por partida doble. *Revista Pecuaria*, 1, 93-124.

² Cano, M., i Restrepo, C., i Villa, O. (2017). Aportes de Fray Luca Pacioli al desarrollo de la contabilidad: Origen y difusión de la partida doble. *Espacios*, 38, 1.

d'avaluar els fets posteriors que poguessin modificar la imatge que oferien els comptes en la data de tancament.³

Malgrat les reformes que es feien en la normativa, els fraus seguien succeint, entre ells, un dels més impactants de la història econòmica: Enron.

Enron va ser una empresa fundada al 1985 per Kenneth Lay i va viure un abans i un després amb l'arribada d'un dels millors graduats MBA de Harvard, Jeffrey Skilling. Amb ell, la companyia va descobrir el que és la comptabilitat creativa: Passius que es van convertir en actius, préstecs que es computaven com a ingressos i beneficis inflats entre d'altres. En concret, l'empresa no va incloure en els seus comptes de 1997 al 2000 els comptes corresponents a tres mil filials constituïdes a les Illes Caiman, considerat paradís fiscal, que es finançaven amb préstecs bancaris avalats per Enron. Amb aquests préstecs, les filials van adquirir actius d'Enron a preus superiors als del mercat amb lo qual van generar un benefici fictici a Enron per valor de 591 milions de dòlars. Quan es va descobrir el frau, les accions van baixar de 90 dòlars per acció a 1 dòlar per acció, un 99% menys. L'empresa es va veure obligada a presentar el concurs de creditors i va fer fallida, deixant a 20.000 treballadors sense feina.⁴

La credibilitat de la comptabilitat i l'auditoria estava molt qüestionada arreu del món i per aquest motiu es van fer reformes importants en la normativa mercantil i d'auditoria, com la necessitat de controlar la qualitat de les firmes que auditen les empreses cotitzades.

No obstant això, en el 2008, amb l'esclat de la crisi financera global es van repetir escàndols similars als de Enron, com és el cas de Lehman Brothers. Aquesta entitat global de serveis financers va ser protagonista d'una de les fallides més importants de la història. El que feien era transferir préstecs brossa de clients insolvents a filials de les Illes Caiman. D'aquesta manera, la companyia obtenia la imatge de tenir 50.000 milions de dòlars de tresoreria, en lloc de préstecs que no valien res.⁵

Sorprenentment, les reformes que s'han anat fent en tota la normativa i l'augment en els controls de tot tipus, no han evitat que els escàndols segueixin produint-se fins i tot avui en dia.

Segons el Black Law Dictionary, el frau es defineix com una declaració falsa sabent la veritat o la ocultació d'un fet material per induir a un altre a actuar en el seu detriment.⁶

³ Gironella, E. (1978). La auditoria independiente en los Estados Unidos: Evolución de sus objetivos y técnicas. *Revista Española de financiación y contabilidad*, 7(26), 155-182.

⁴ (02 desembre 2016). Enron: el mayor escándalo financiero de la historia, tan grande como olvidado. *La Vanguardia*. Recuperat de <http://www.lavanguardia.com/economia/20161202/412319658496/enron-quiebra-escandalo.html>

⁵ Delgado, C., i Pozzi, S (15 setembre 2016). 15 de septiembre, el día maldito que nadie quiere recordar en Wall Street. *El País*. Recuperat https://elpais.com/economia/2016/09/15/actualidad/1473927113_403186.html

⁶ ACFE. (2014). *¿Qué es el fraude?* Recuperat de <https://acfe-spain.com/recursos-contrafraude/que-es-el-fraude>

Segons les NIA, el frau és l'acte intencionat realitzat per una o més persones de la direcció, els responsables del govern de l'entitat, els empleats o tercers, que comporti la utilització de l'engany per tal d'aconseguir un avantatge injust o il·legal.⁷

L'ACFE, que és la principal organització antifrau del món, els classifica de la següent manera:

- a) Malversació d'actius: Robatori o utilització inadequada de recursos de la companyia, com diners o qualsevol altre tipus de bens (matèries primeres, maquinària o productes acabats) per obtenir un benefici no autoritzat. Aquest tipus de frau s'explica principalment per falta de control intern, supervisió i absència de polítiques clares i ben definides. El defraudador busca un benefici directe, és a dir, obtenir un benefici immediat (KPMG 2013).
- b) Corrupció: Pagaments il·legals (suborns, regals, viatges, favors, etc) realitzats a funcionaris públics o companyies privades, entre d'altres, per obtenir algun contracte o qualsevol altre benefici personal o per un tercer. El problema de la corrupció és que es tracta d'un fenomen de dos vies, per una banda existeix el funcionari que sol·licita o exigeix un pagament il·legal, però d'altra banda existeix una companyia disposada a pagar-ho (KPMG 2013).
- c) Informació financera fraudulenta: Fa referència a l'alteració, modificació o manipulació de la informació comptable o financera d'una empresa amb la finalitat de reflectir una situació econòmica o financera equivocada o enganyosa. Alguns casos d'informació financera fraudulenta són: la sobrevaloració o infravaloració d'actius, passius, despeses i ingressos, l'aplicació intencionadament errònia de principis comptables relatius a quantitats i classificacions (KPMG 2013).
- d) Cibercrim: Es tracta d'un tipus de frau econòmic que ha guanyat molta importància en els últims anys. Fa referència a aquelles activitats que es duen a terme per robar, alterar, manipular o destruir informació o actius de les companyies afectades, utilitzant algun mitjà informàtic o components electrònics (KPMG 2013).

En la recerca per detectar i atacar el frau, els experts han determinat que per tal que es materialitzi, han d'existir tres elements: tenir la pressió o la motivació, percebre la oportunitat de cometre'l i d'alguna manera racionalitzar que el frau és acceptable (D. Cressey 1961).⁸

⁷ NIA-ES 240 Responsabilidades del auditor en la auditoría de estados financieros con respecto al fraude.

⁸ ACFE. (2014). Triángulo del Fraude. Recuperat de <https://acfe-spain.com/recursos-contras-fraude/que-es-el-fraude/triangulo-del-fraude>

- a) Motivació i/o pressió: Necessitat que incentiva l'interès a defraudar. El subjecte té alguns problemes financers que no es capaç de resoldre per mitjans legítims, així que comença a considerar cometre un acte il·legal, com per exemple robar efectiu o falsificar els estats comptables per tal de resoldre el problema.

Alguns exemples de situacions de motivació que exerceixen pressió per defraudar són:

- Pagar menys impostos.
- Empresa que serà venuda, o començarà a cotitzar en Borsa i vol oferir unes millors xifres.
- Impossibilitat de pagar factures.
- Un directiu que vol que els beneficis siguin més elevats per tal de percebre una major retribució.
- Necessitat d'arribar a uns objectius de productivitat.
- Necessitat d'arribar a uns certs beneficis per mantenir als inversors.

- b) Oportunitat: És la situació que permet que es produeixi el frau. El subjecte ha de veure alguna manera per la qual pot utilitzar la seva posició de confiança per resoldre els seus problemes financers amb una baixa percepció del risc de ser descobert.

Alguns exemples de situacions que brinden oportunitat perquè es cometi frau són:

- Empreses amb control intern ineficient.
- Empreses que no són auditades.
- Empreses amb problemes de govern corporatiu.

- c) Racionalització: És el marc mental que justifica que les persones cometin frauds. La majoria de persones que cometen frau és el primer cop que ho fan i no tenen un passat com a delinqüents. Són persones que es veuen a elles mateixes com normals, persones honestes i que simplement es troben en una sèrie de situacions. La racionalització explica que moltes persones que cometen frau se senten bé amb si mateixes i no es penedeixin del seu mal comportament. Alguns exemples que poden explicar la racionalització que empeny al frau són:

- Empresa que necessita un préstec i enganya per evitar acomiadar empleats.
- Empleat que roba per compensar el seu baix sou que considera injust.
- Directiu que comet frau perquè té un sentiment de superioritat.
- Empleat que roba perquè veu com altres empleats i directius també ho fan.

Altres autors han proposat circumstàncies addicionals per entendre perquè es cometen els fraus. Aquestes circumstàncies estan relacionades amb el perfil de les persones que cometen el frau i fa referència a la capacitat, a l'arrogància del defraudador i a l'intencionalitat.⁹

- a) Capacitat: És l'habilitat d'una persona de fer qualsevol cosa, en aquest cas de cometre el frau. Alguns dels elements que expliquen que una persona té capacitat per cometre frau són entre d'altres la formació, l'experiència, els contactes i el càrrec que té a l'empresa.
- b) Arrogància: L'individu arrogant sent l'orgull excessiu sobre la seva persona i exigeix un reconeixement, i uns privilegis que en realitat no té ni li corresponen. Les persones arrogants es poden distingir per ser agressives, tenir excés de luxe, ser cruels amb les persones del seu entorn, no saben reconèixer errors, menteixen sovint, fan trampes, etc.
- c) Intencionalitat: Aquesta circumstància fa referència al frau comès accidentalment per una persona que no té necessàriament la intenció de cometre'l, en aquest cas molt sovint, es tracta d'errors i l'empresa que els comet, ho reconeix immediatament i ho corregeix o ho exposa a la memòria. D'altra banda, existeix la persona que té una voluntat permanent en el temps de fer-ho.

3. Inexactitud de la comptabilitat

En l'apartat anterior s'ha definit el frau en termes jurídics. Tot i això, en l'actualitat, existeix un debat sobre un concepte que està guanyant una forta presència en la informació comptable i financera, divulgada per les empreses als seus usuaris. Aquest concepte rep el nom de comptabilitat creativa o maquillatge comptable.

El maquillatge comptable consisteix en aprofitar els buits de la normativa legal amb el propòsit de manipular la informació comptable que presenten els estats financers d'una empresa.

⁹ Amat, O. (2017). *Empreses que menteixen: Com maquillen els comptes i com prevenir-ho i detectar-ho a temps* (1ª ed.). Barcelona: Profit Editorial I., S.L. 2017.

Els canvis o manipulacions en els comptes, com ja s'ha explicat anteriorment, afecten a la imatge fidel dels resultats i a la situació econòmica i financera de l'empresa i per tant, aquest tipus de pràctiques poden afectar a la presa de decisions dels usuaris, ja que aquests es basen en la informació publicada, en alguns casos amb importants distorsions per les pràctiques creatives.

En l'actualitat és difícil distingir, d'una manera precisa, la frontera que separa el maquillatge comptable del delictes. La transparència informativa s'ha convertit en requisit indispensable per el funcionament de l'economia i per això, cada vegada es fa més necessari regular-lo a través de normes i requisits diversos, amb l'objectiu de garantir l'adequada informació per tal de prendre bones decisions.¹⁰

Tot i que el maquillatge comptable tingui com a objectiu manipular la informació financera segons els interessos de les persones qui el cometem, no tot el maquillatge comptable es il·legal. Així doncs, dins el maquillatge comptable, hem de distingir entre el maquillatge comptable legal i el maquillatge comptable il·legal.¹¹

En primer lloc, el maquillatge comptable il·legal, tal i com hem explicat en els punts anteriors, és una practica que no esta permesa per la legislació ja que implica falsedat en els documents comptables, es a dir, omissió deliberada d'informació o el registre de dades fictícies. Segons les NIA¹², es consideren frauds comptables la manipulació, falsificació o alteració de registres comptables, la representació errònia o l'omissió interessada de fets o informació significativa en els estats financers i l'aplicació internacionalment errònia de principis comptables. Segons l'Article 290 del CP, els administradors, de fet o dret, d'una societat constituïda o en formació, que falsegin els comptes anuals o d'altres documents que hagin de reflectir la situació jurídica o econòmica de l'entitat, de manera idònia per causar un perjudici econòmic a aquesta, a algun dels seus socis o a un tercer, han de ser castigats amb la pena de presó d'un a tres anys i multa de sis a dotze mesos. Si s'arriba a causar el perjudici econòmic, les penes s'han d'imposar en la meitat superior.¹³

D'altra banda, el maquillatge comptable legal es tracta d'una comptabilització que no vulnera la normativa. Un dels motius pel qual existeix, és gràcies a la flexibilitat que te la normativa i que aquesta permet, entre d'altres, utilitzar o aplicar criteris mes o menys conservadors.

Sovint, la normativa comptable ofereix la possibilitat de triar entre diferents mètodes comptables per el registre de les transaccions. D'aquesta manera, possibilita a les entitats a utilitzar alternatives més prudents o més agressives en funció del que es necessiti. Algun dels principis comptables

¹⁰ Guevara, G., i Cosenza, J. (2004). Los auditores independientes y la contabilidad creativa: Estudio empírico comparativo. *Compendium*, 6(12), 5-24. Recuperat de <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=88001201>

¹¹ Amat, O. Op. Cit, 9.

¹² NIA-ES 240 Responsabilidades del auditor en la auditoría de estados financieros con respecto al fraude.

¹³ Ley orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal, BOE 281 (1995).

afavoreixen el nivell de flexibilitat. Un exemple d'aquesta pràctica és, en primer lloc, el principi d'uniformitat, que tot i que exigeix que l'entitat apliqui els criteris comptables de forma consistent al llarg del temps, si les empreses canvien el criteri el que fan és, simplement explicar a la memòria el motiu pel qual s'ha produït aquest canvi de criteri. Un altre criteri que afavoreix el nivell de flexibilitat és la importància relativa, i és que d'acord amb aquest principi, s'admet la no aplicació estricta d'alguns dels principis i criteris comptables quan la importància relativa en termes quantitatius i/o qualitius de la variació que tal fet produeixi sigui escassament significativa, i en conseqüència, no alteri l'expressió de la imatge fidel.

Per últim, un altre factor que fa que la normativa comptable tingui flexibilitat, és que alguns registres comptables impliquen una gran quantitat d'estimacions, opinions i prediccions, com són el cas dels deterioraments, les provisions, deterioraments per morositat de clients, entre d'altres.¹⁴

4. L'auditoria

La LAC, defineix l'auditoria com a la revisió i verificació dels comptes anuals, així com d'altres estats financers o documents comptables, realitzada per un auditor o una societat d'auditoria, elaborats d'acord al marc normatiu de la informació financera que resulti d'aplicació, i sempre que, aquesta activitat tingui com a objectiu, l'emissió d'un informe sobre la fiabilitat dels documents i formalitats establerts per la Llei.¹⁵ També puntualitza que l'auditoria de comptes l'ha de realitzar un auditor o una societat d'auditoria qualificada i independent, utilitzant les tècniques de revisió i verificació idònies. D'acord amb l'Article 4, podem diferenciar dues modalitats d'auditoria de comptes:

- a) L'auditoria dels comptes anuals, que consisteix en verificar els comptes anuals a efectes de determinar si expressen la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de l'entitat auditada, d'acord amb el marc normatiu que resulti d'aplicació. Així mateix, comprendrà la verificació de l'informe de gestió que, en el seu cas, acompanyi als comptes anuals, amb la finalitat de determinar la concordança amb aquests i amb la normativa que resulti d'aplicació.
- b) L'auditoria d'altres estats financers o documents comptables, que consisteix en verificar si aquests estats o documents expressen la imatge fidel i si han sigut preparats d'acord amb el que estableix el marc normatiu d'informació financera expressament establert per la seva elaboració.

¹⁴ Amat, O. Op. Cit, 9.

¹⁵ Ley 22/2015, de 20 de julio, de Auditoría de Cuentas, BOE 173 (2015).

Segons l'Article 263 de la LSC, els comptes anuals, i en el seu cas, l'informe de gestió, han de ser revisats per un auditor de comptes. S'exceptua d'aquesta obligació a les societats que durant dos exercicis econòmics consecutius reuneixin, a la data de tancament, com a mínim dues de les tres circumstàncies següents:

- a) Que el total de les partides d'actiu no superi els 2.850.000€.
- b) Que l'import net de la xifra de negocis no superi els 5.870.000€.
- c) Que el número mig de treballadors empleats durant l'exercici no sigui superior a 50.

Durant el primer exercici social des de la seva constitució, transformació o fusió, les societats queden exceptuades de l'obligació de ser auditades si reuneixen, al tancament de l'exercici, com a mínim dues de les tres circumstàncies expressades anteriorment.¹⁶

Segons l'Article 8 de la LAC, podran realitzar l'activitat d'auditoria de comptes les persones físiques o jurídiques que, reunint les condicions que figurin inscrits en el ROAC de l'ICAC.

Per ser inscrit en el ROAC es requerirà:

- a) Ser major d'edat.
- b) Tenir nacionalitat espanyola o d'algun dels estats membres de la Unió Europea.
- c) No tenir antecedents penals per delictes dolosos.
- d) Haver obtingut la corresponent autorització de l'ICAC. Aquesta autorització es concedirà sempre i quan es reuneixi, en primer lloc, que la persona hagi obtingut una titulació universitària de caràcter oficial, hagi seguit programes d'ensenyament teòric, hagi adquirit una formació pràctica, que ha de ser d'un mínim de tres anys en treballs realitzats en l'àmbit financer i comptable i finalment, haver superat un examen d'aptitud professional organitzat i reconegut per l'Estat (Article 9).

Pel que fa a l'actitud que han de tenir els auditors, en la realització de qualsevol treball d'auditoria de comptes, l'auditor haurà d'actuar amb escepticisme i aplicar el seu propi judici professional (Article 13.1), que no és res més que, una actitud, una ment inquisitiva i una especial alerta davant qualsevol circumstància que pugui indicar una possible incorrecció en els comptes anuals auditats, degut a error o frau i examinar de forma crítica les conclusions d'auditoria (Article 13.2).

¹⁶ Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital, BOE 161 (2010).

Un altre característica a destacar dels auditors, és la independència, que a més, és un dels aspectes que s'han modificat substancialment amb l'objectiu principal d'adaptar la legislació interna espanyola als canvis incorporats per la Directiva 2014/56/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 16 d'abril de 2014, relativa a l'auditoria legal dels comptes anuals i comptes consolidats, en el que no s'ajustava a ella. "Els auditors de comptes i les societats d'auditoria hauran de ser independents, durant l'exercici de la seva funció, de les entitats auditades, havent d'abstenir-se d'actuar quan la seva independència en relació amb la revisió i verificació dels comptes anuals, els estats financers o altres documents comptables es vegi compromesa (Article 14.1). Els auditors de comptes i les societats d'auditoria, així com tota persona en condicions d'influenciar directa o indirectament en el resultat de l'auditoria, hauran d'abstenir-se de participar de qualsevol manera en la gestió o presa de decisions de l'entitat auditada (Article 14.2).

L'Article 16.1 de la LAC, fa referència precisament a les causes d'incompatibilitat i diu que es considerarà que l'auditor de comptes o la societat d'auditoria no gaudeix de la suficient independència respecte el d'una empresa o una entitat quan hi hagin les següents circumstàncies:

- a) Circumstàncies derivades de situacions personals, com pot ser tenir la condició de membre de l'òrgan d'administració, de directiu o d'apoderat, quan tingui interès significatiu directe en l'entitat auditada, quan realitzi qualsevol tipus d'operació relacionada amb instruments financers o quan sol·liciti o accepti obsequis o favors de l'entitat auditada.
- b) Circumstàncies derivades de serveis prestats, com pot ser la prestació de serveis de comptabilitat a la mateixa entitat auditada, o la prestació de serveis de valoració, quan s'hagin prestats serveis d'auditoria interna a l'entitat auditada, quan simultàniament es prestin serveis d'advocacia o quan es prestin serveis de disseny de procediments de control intern.

Un altre aspecte a destacar pel que fa a la independència és la rotació externa o el període de contractació. La duració mínima del període inicial de contractació dels auditors no pot ser inferior a 3 anys i no pot ser superior als 10 anys. Tot i així, la Llei permet un període addicional màxim de fins 4 anys sempre i quan s'hagi contractat de manera simultània el mateix auditor o societat d'auditoria juntament amb altres auditors o societats. Pel que fa a la rotació d'auditors, un cop transcorreguts 5 anys des del contracte inicial serà obligatòria la rotació dels auditors principals responsables del

treball, havent de transcórrer un termini de com a mínim 3 anys per tal que puguin tornar a participar en l'auditoria (Article 40).

Tal i com s'ha explicat al llarg d'aquest apartat, la finalitat de l'auditor és donar una opinió responsable de que els estats financers expressen la imatge fidel del patrimoni i de la situació financera de l'entitat. Aquesta opinió l'expressa a través d'un informe d'auditoria. D'acord amb l'Article 5, aquest informe, és un document mercantil que haurà d'incloure, com a mínim, el següent contingut:

- a) Identificació de l'entitat auditada, identificació dels comptes anuals, del marc normatiu de la informació financera que resulti d'aplicació, de les persones físiques o jurídiques que encarreguen el treball i a qui va destinat, així com la referència de que els comptes anuals han sigut formulats per l'òrgan de govern de l'entitat.
- b) Una descripció general de l'abast de l'auditoria, amb referència a les normes d'auditoria i dels procediments que no s'hagin pogut aplicar com a conseqüència d'alguna limitació.
- c) Explicació de que l'auditoria s'ha planificat i executat amb la finalitat d'obtenir una seguretat raonable de que els comptes anuals estan lliures d'incorreccions materials, incloses les derivades al frau. Així mateix, es descriuran els riscos més significatius, un resum de les respostes de l'auditor a aquestes riscos i les observacions que s'hagin pogut fer al respecte.
- d) Declaració de que no s'han prestat serveis diferents als de l'auditoria de comptes que hagin afectat a la necessària independència de l'auditor o la societat d'auditoria.
- e) Una opinió tècnica en la que es manifesta, de forma clara i precisa, si els comptes anuals reflecteixen la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de l'entitat auditada d'acord amb el marc normatiu d'informació financera que resulti d'aplicació i, en particular, amb els principis i criteris comptables. Aquesta opinió té quatre modalitats: Favorable, amb excepcions, desfavorable i denegada.
- f) Una opinió sobre la concordança o no de l'informe de gestió, en cas de que aquest informe acompanyi els comptes anuals.

- g) Data i firma de qui ha realitzat l'auditoria. Aquesta data serà aquella que l'auditor de comptes i la societat auditada hagin completat els procediments d'auditoria necessaris per formar-se l'opinió.

La opinió que hi figura sorgeix de l'avaluació de les conclusions extretes de l'evidència d'auditoria obtinguda al llarg del treball realitzat per formar-se i suportar aquesta opinió. Hi ha dos tipus d'opinió:¹⁷

- a) Opinió no modificada o Opinió favorable: Aquesta opinió es donarà quan l'auditor conclougui que els Estats Financers han estat preparats, en tots els aspectes materials, segons el que reconeix el marc de la normativa aplicable.
- b) Opinió modificada: Aquesta opinió es donarà quan l'auditor disposi d'evidència suficient i adequada de que els Estats Financers en el seu conjunt, no estiguin lliures d'incorreccions materials o, quan l'auditor no pugui aplicar procediments d'auditoria per obtenir l'evidència suficient i adequada per poder concloure sobre els Estats Financers en el seu conjunt. Així doncs, distingim tres tipus de opinions modificades:
- Opinió modificada amb excepcions: L'auditor o té evidència suficient i adequada d'incorreccions materials però no generalitzades, o té la falta d'evidència suficient i adequada de possibles efectes materials però que en cap cas seran generalitzats.
 - Opinió desfavorable: L'auditor té l'evidència suficient i adequada d'incorreccions, individuals o agregades, materials i generalitzades.
 - Opinió denegada: L'auditor es troba amb la falta d'evidència suficient i adequada, i possibles efectes materials i generalitzats. També es pot trobar en que tot i haver tingut evidència suficient i adequada, es trobi amb l'existència de múltiples incerteses.

Una de les últimes reformes que s'han fet de la LAC han tingut a veure amb l'informe, i és que fins ara es tractava d'un document de com a màxim dues pàgines on s'exposava fonamentalment la opinió, però a partir de 2018, aquest document serà llarg, i s'hi afegiran aspectes crítics de l'empresa, riscos, la responsabilitat de l'auditor, etc. Amb aquest nou enfoc, afegeixen una major

¹⁷ Torrent, X. (2018). *Desenvolupament de l'auditoria: Informes* [Apunts acadèmics]. UdgMoodle.

transparència respecte la direcció i els responsables de govern de l'entitat i permetrà als usuaris disposar d'informació més significativa i rellevant.

5. La responsabilitat de l'auditor

L'activitat d'auditoria de comptes, es caracteritza per la rellevància pública que exerceix al prestar un servei a l'entitat revisada i que pot afectar i interessar, no només a aquesta, sinó també als usuaris, que vulguin conèixer la informació econòmica i financera de l'entitat per a poder prendre decisions. Entenem per usuaris de la informació financera com a aquelles persones que tenen un coneixement raonable de l'activitat econòmica i empresarial, així com de la comptabilitat i estan disposats a analitzar la informació dels estats financers amb una diligència adequada. També comprenen que els estats financers es preparen, es presenten i s'auditen tenint en compte nivells d'importància relativa. Són conscients de els incerteses inherents a la determinació de les quantitats basades en la utilització de les estimacions i els judicis i prenen decisions econòmiques raonables basant-se en la informació recopilada en els estats financers.¹⁸

Tal i com s'ha explicat en la introducció, els usuaris, sobretot en moments en que esclaten escàndols financers, aboquen crítiques sobre els auditors, acusant-los de no haver donat una opinió responsable i, això, provoca que les postures dels auditors i els usuaris de la informació financera, es trobin confrontades. Aquest fenomen és el que es coneix com a “audit expectation gap”.

Aquest gap d'expectatives es pot definir com la diferència que existeix entre el que usuaris esperen del treball l'auditor i la percepció que els auditors tenen del seu propi treball (Humphrey et al, 1993). Es tracta d'un debat molt polèmic en la societat, i un gran número d'estudis asseguren que aquest gap d'expectatives perjudica la imatge i la reputació dels auditors (Reckers et al 2007) sobretot quan es parla de frau, ja que la societat té unes expectatives molt altes de que els auditors hagin de detectar-lo. Això ens planteja una sèrie de preguntes i és que són els auditors els qui han d'atendre les expectatives dels usuaris o són els usuaris els que han de conèixer la verdadera responsabilitat dels auditors per tal de no exigir allò que no contemplen les normes?¹⁹

Per donar resposta a les preguntes plantejades, al llarg d'aquest apartat s'analitzarà aquesta responsabilitat d'acord amb les NIA per tal d'extreure'n conclusions.

¹⁸ NIA-ES 320 Importancia relativa o materialidad en la planificación y ejecución de la Auditoría.

¹⁹ García, M. (2016). Las expectativas de la auditoría y el fraude. *Contabilidad y Dirección*, 23, 83-96. Recuperat de http://www.accid.org/revista/documents/Las_expectativas_de_la_auditoria_y_el_fraude.pdf

D'acord amb la NIA-ES 240²⁰, l'auditor és responsable de l'obtenció d'una seguretat raonable o de l'evidència d'auditoria, de que els estats financers considerats en el seu conjunt es troben lliures d'incorreccions materials degudes a frau o error.

Per tal que es pugui obtenir aquesta seguretat raonable, l'auditor ha d'identificar i valorar els riscos d'incorrecció material en els registres comptables i en la informació financera, per tal d'obtenir, com hem dit anteriorment, evidència d'auditoria suficient i adequada, mitjançant el disseny i la implementació de respostes apropiades (Apartat 10).

Quan parlem d'incorreccions, considerem que són materials quan són significatives, és a dir, quan influeixen en les decisions econòmiques que els usuaris prenen basant-se en els comptes anuals, i per a l'auditor només són rellevants dos tipus d'incorreccions: les incorreccions degudes a la informació financera fraudulenta i aquelles degudes a l'apropiació indeguda d'actius (Apartat 11).

De conformitat amb la NIA-ES 200²¹, l'auditor mantindrà una actitud d'escepticisme professional durant tota l'auditoria, reconeixent que malgrat la seva experiència sobre l'honestetat i la integritat de la direcció i dels responsables de govern, en el cas que no sigui la primera vegada que es trobi auditant l'empresa, és possible que existeixi una incorrecció material deguda al frau.

L'auditor haurà d'identificar i valorar els riscos d'incorrecció material a través del procés de coneixement de l'entitat i del seu entorn, valorarà els riscos identificats i avaluarà si es relacionen de manera generalitzada amb els estats financers en el seu conjunt, i relacionarà els riscos identificats amb possibles incorreccions en les afirmacions (Apartat 25).²²

Per tal de jutjar aquells riscos que són significatius, l'auditor haurà de considerar, en primer lloc, si es tracta d'un risc de frau, en segon lloc, si els riscos estan relacionats amb esdeveniments econòmics o comptables recents, i en conseqüència, si requereixen una atenció especial, seguidament analitzarà la complexitat de les operacions, i finalment, tindrà en compte si el risc afecta a transaccions significatives amb parts vinculades (Apartat 28). L'auditor, també pot jutjar que no és possible obtenir evidència d'auditoria suficient aplicant únicament proves substantives, aquests riscos, sovint estan relacionats amb el registre inexacte o incomplet de transaccions rutinàries i significatives derivades de processos rutinaris o amb escassa intervenció manual. En aquests casos, els controls de l'entitat d'aquests riscos seran rellevants per l'auditoria i l'auditor haurà d'obtenir coneixement d'ells.

Resumint, els auditors han de fer procediments de valoració del risc i de les activitats relacionades, han d'identificar i valorar aquests riscos d'incorrecció material degudes a frau, donar resposta a tots

²⁰ NIA-ES 240 Responsabilidades del auditor en la auditoría de estados financieros con respecto al fraude.

²¹ NIA-ES 200 Objetivos globales del auditor independiente y realización de la Auditoría de conformidad con las Normas Internacionales de Auditoría

²² NIA-ES 315 Identificación y valoración de los riesgos de incorrección material mediante el conocimiento de la entidad y su entorno

aquests riscos, avaluar els procediments analítics a una data propera a la finalització de l'auditoria i fer manifestacions escrites per deixar-ne constància.

Tal i com hem pogut veure, les NIA, proposen uns objectius i unes guies d'aplicació que tenen com a finalitat determinar com l'auditor ha d'assolir el seu objectiu d'obtenir una seguretat raonable que els estats financers es troben lliures d'incorreccions materials degudes a frau o error.

Un cop analitzades les NIA que fan referència a la responsabilitat, observem que els auditors han d'obtenir una seguretat raonable però no absoluta, a més, exigeixen a l'auditor que apliqui judici professional durant tot el procés a partir del coneixement de l'entitat, del seu entorn i del control intern de l'empresa.

L'opinió de l'auditoria ofereix una major confiança en la fiabilitat dels comptes anuals però en cap cas no es pot assumir que és una garantia sobre la viabilitat futura de l'entitat, ni tampoc una declaració sobre l'eficàcia ni l'eficiència amb que la Direcció l'ha gestionat.

D'acord amb la NIA-ES 240, tot i que l'auditor pugui ser capaç d'identificar l'existència d'oportunitats potencials de cometre frau, li pot resultar molt difícil determinar si les incorreccions materials són degudes a frau o error. Això pot ser degut a que el frau comporta plans sofisticats i depenen de factors com l'habilitat, l'experiència, la freqüència de la persona que el comet i de la dimensió relativa de les quantitats manipulades (Apartat A6). Un altre factor que s'ha de tenir en consideració és que degut a les limitacions inherents a una auditoria, existeix un risc inevitable de que no es puguin detectar algunes incorreccions materials, encara que l'auditoria s'hagi planificat executant adequadament segons les NIA. Si posteriorment es descobreix una incorrecció material, per si sola, no indica l'existència d'un error en la realització de l'auditoria (Apartat A52).²³

Per tant, l'auditor no és responsable, o dit d'una altra manera, no té com a objectiu detectar el frau. Segons la NIA-ES 240, els responsables del govern de l'entitat i la direcció, són els principals responsables de la prevenció i la detecció del frau, ja que dins de la supervisió per part dels responsables de govern, s'inclou preveure la possibilitat d'elusió dels controls o de que existeixin altre tipus d'influències inadequades sobre el procés d'informació financera (Article 4).

Tot i que l'auditor, no tingui la responsabilitat o l'objectiu de detectar el frau directament, si que té la obligació d'estar alerta de certes senyals per detectar els riscos d'incorrecció material. Aquest punt és important perquè la determinació de si una auditoria s'ha realitzat adequadament, s'efectua tenint en compte els procediments d'auditoria aplicats en funció de les circumstàncies, de la qualitat i la quantitat de proves d'auditoria realitzades.

²³ NIA-ES 200 Objetivos globales del auditor independiente y realización de la auditoría de conformidad con las normas internacionales de auditoría.

És important tenir en compte que, els auditors respondran de manera proporcional i directa als danys i perjudicis que poguessin causar per la seva actuació professional i que es derivi de l'incompliment de les seves obligacions (Article 26).

A més, per cobrir els possibles danys i perjudicis esmentats anteriorment, els auditors estan obligats a prestar garantia financera. Aquesta, es pot fer mitjançant un dipòsit en efectiu, títols de deute públic, aval de l'entitat financera, entre d'altres, de la manera en que ho estableixi el Ministeri d'Economia (Article 27).²⁴

6. Senyals d'alerta davant els riscos d'incorrecció material

Com hem vist a l'apartat anterior, l'auditor té la obligació d'estar alerta d'algunes senyals i mètodes per tal de detectar els riscos d'incorrecció material. El CCJCC classifica les senyals d'alerta en diferents àmbits:

- a) Senyals d'alerta relacionades amb les persones. Fa referència a si les persones que treballen a l'entitat, ja siguin treballadors, com persones de l'òrgan de govern, com els socis, han sofert canvis extravagants d'estil de vida, o si tenen deutes personals o problemes financers, si han tingut canvis de comportament o actituds contràries a facilitar informació quan es realitza l'auditoria, entre d'altres.
- b) Senyals d'alerta relacionades amb l'organització. Aquestes fan referència a si la cultura corporativa està caracteritzada per la feblesa del lideratge, per la manca de transparència, l'absència d'objectius o objectius irrealistes, control interns febles o inexistents, poc respecte a la normativa, inexistència de sistemes d'avaluació i reconeixement, entre d'altres.
- c) Senyals d'alerta relacionades amb l'estadística o la informació comptable. Aquestes senyals fan referència amb la discrepància en el registres comptables com excessives transaccions i apunts comptables a finals d'any, transaccions econòmico-financeres poc relacionades amb el model de negoci, anticipació d'ingressos, despeses diferides, classificacions incorrectes d'actius i passius, operacions triangulars entre empreses triangulars entre empreses vinculades, canvi de criteris en amortitzacions, provisions i deteriorament, entre d'altres.

²⁴ Ley 22/2015, de 20 de julio, de Auditoría de Cuentas, BOE 173 (2015).

- d) Senyals d'alerta relacionades amb la informació financera. S'ha de tenir especial alerta amb els canvis freqüents en comptes bancaris, l'excessiu refinançament dels préstecs, inesperades disminucions en els saldos de tresoreria, imports elevats en comptes de despeses a justificar per empleats, ús inadequat de targetes de crèdit de l'empresa, entre d'altres.

D'altra banda, les NIA també en fan referència. En concret, la NIA-ES 315²⁵, que explica els procediments de valoració de risc amb la finalitat d'identificar, valorar i proporcionar una base, pel disseny i la implementació de respostes als riscos d'incorreccions materials dels estats financers i de les afirmacions, que aquesta si és una de les responsabilitats dels auditors. Els procediments de valoració de risc, esmentats anteriorment, inclouen els següents:

- a) Indagacions davant la direcció i altres persones de l'entitat, que a judici de l'auditor poden disposar d'informació útil per identificar riscos d'incorrecció material deguda a frau o error. Alguns exemples són, conèixer la naturalesa de l'entitat, l'estructura de govern i propietat que tenen, la selecció i aplicació de polítiques comptables, els objectius i estratègies de l'entitat, el coneixement i anàlisi del control intern de l'entitat, etc.
- b) Procediments analítics: Els procediments analítics poden incloure informació tant financera com no financera i poden ajudar a la identificació de l'existència de transaccions o fets inusuals que poden posar de manifest qüestions que tinguin implicacions per l'auditoria. Alguns exemples són, la relació entre les ventes i la superfície destinada a les ventes o el volum de productes venuts, ràtios, tendències, etc.
- c) Observacions i inspeccions: Aquestes poden donar suport a les indagacions davant la direcció o altres persones de l'entitat. A més, poden proporcionar informació sobre l'entitat i el seu entorn. Alguns exemples són, les operacions de l'entitat, la revisió de documents, dels registres i dels manuals de control intern, informes preparats per la direcció, la inspecció física de locals i les instal·lacions industrials de l'entitat, entre d'altres.

²⁵ NIA-ES 315 Identificación y valoración de los riesgos de incorrección material mediante el conocimiento de la entidad y su entorno.

7. Propostes per la reducció del frau

El frau perjudica greument a l'economia i és un tema, que tot i que s'intenta evitar amb continues reformes legislatives dirigides a reformar la qualitat de l'auditoria, no ha sigut, ni és suficient per reduir o posar fi als escàndols financers que contínuament surten a la llum. És per aquest motiu, al llarg d'aquest apartat es proposaran diferents solucions.

En primer lloc, els responsables del govern de l'entitat i la direcció són els principals responsables de la detecció i la prevenció del frau, i per tant, ells són els primers responsables de tractar-lo. Així doncs, ho poden fer mitjançant una combinació de mesures de prevenció amb programes de control de frau, amb la dissuasió i la detecció, establint canals de denúncia eficaços i finalment amb resposta o investigació mitjançant tècniques forenses d'investigació. Però per tal de que aquests mecanismes funcionin, és important que les entitats creïn i mantinguin una cultura d'honestedat i moral, avaluin els riscos de frau, implementant els processos i controls necessaris per disminuir aquests riscos i les oportunitats de que es cometi el frau i desenvolupin un adequat procés de vigilància.²⁶

En segon lloc, es proposa una millora que fa referència a la legislació i és que tal i com s'ha explicat, la normativa comptable té massa flexibilitat i això provoca que alguns registres impliquin una gran quantitat d'estimacions. Així doncs, es proposa reduir aquesta flexibilitat de la normativa comptable i reduir el camp de les estimacions, d'aquesta manera s'evitarien comptabilitzacions interessades que donen lloc al frau. Un dels clars exemples, és, com s'ha explicat anteriorment, és el cas del deteriorament de clients, i és que en l'actualitat, no hi ha cap regulació comptable concreta. En la fiscalitat, per exemple, aquest deteriorament es dota en funció del termini transcorregut des que s'havia d'haver cobrat al client, per tant, es podria fer servir el mateix criteri per la comptabilitat.

A més, tot i que no s'hi ha fet referència directament, és important tenir en compte, la multitud d'escàndols financers que han tingut a veure amb els paradisos fiscals, com és el cas d'Enron. L'operativa a través de paradisos fiscals no és il·legal, però aquestes, es caracteritzen per tenir una baixa fiscalitat, no es permet d'intercanvi d'informació per a propòsits fiscals amb altres països i permet als no residents beneficiar-se de rebaixes impositives tot i que l'activitat no la desenvolupin al país. Aquesta combinació explica que molts escàndols, no només el de Enron, es produeixin a través d'aquests paradisos i per tant, s'hauria de limitar l'operativa amb aquests paradisos fiscals.²⁷

²⁶ Zayas, M. (2016). Señales de alerta para la detección de fraude en las empresas. 23, 61-81. Recuperat de http://www.accid.org/revista/documents/Senales_de_alerta_para_la_deteccion_de_fraude_en_las_empresas.pdf

²⁷ Amat, O. Op. Cit, 9.

Per últim, treballar per tancar el *expectation gap* és a dir, aproximar les posicions entre els usuaris i els auditors. Aquest punt és important ja que si no es busquen solucions per aproximar aquestes posicions, es podria posar en dubte el valor social de l'auditoria i la seva funció com a activitat per defensar l'interès públic. Així doncs, es proposa, en primer lloc, una solució que fa referència a l'educació i a la formació.

A través d'aquesta, els usuaris, millorarien el coneixement de les responsabilitats dels auditors i del procés d'auditoria. Per posar un exemple, molts dels futurs usuaris de la informació financera, es troben estudiant actualment a la Universitat, i en pocs casos l'auditoria es tracta d'una assignatura obligatòria, i per tant, molts d'aquests estudiants en un futur no coneixeran el procés d'auditoria o exactament quina responsabilitat tenen els auditors enfront al frau.

Per últim, i pel cas contrari, es podria augmentar el grau de responsabilitat dels auditors, tot i que té l'inconvenient que incrementaria els costos del servei d'auditoria i, la pressió a la baixa dels honoraris de l'auditoria que s'està produint a causa de la competència i la pressió dels clients per aconseguir millors preus, provocaria que la qualitat de les auditories en comptes de millorar, es deteriorés.²⁸

8. Conclusions

El frau és un tema molt polèmic que ha anat guanyant força durant els últims anys, degut a la multitud d'escàndols financers que s'estan produint contínuament. La informació financera és imprescindible per prendre decisions, i el fet que les empreses cometin frau, és a dir, l'acte intencionat que comporta la utilització de l'engany per tal d'aconseguir avantatges il·legals, fa que els usuaris puguin prendre decisions errònies, fet que perjudica greument a l'economia i la societat.

L'auditoria, és la revisió i verificació dels comptes anuals, així com dels estats financers, realitzada per un auditor que té com a objectiu emetre un informe sobre la fiabilitat d'aquests comptes. Així doncs, l'auditoria contribueix a augmentar el grau de confiança dels usuaris. El problema, és que quan esclaten escàndols financers, aquests usuaris aboquen crítiques sobre els auditors acusant-los de no haver-ho detectat a temps, o simplement, de no haver-ho detectat. Per tant, existeix una divergència d'opinions entre usuaris i auditors sobre el valor de l'auditoria com a factor de prevenció del frau, i sobre quines són les responsabilitats de l'auditor quan emet l'informe d'auditoria.

Per intentar donar resposta a aquesta problemàtica, al llarg d'aquest treball, s'ha analitzat i classificat el frau, s'ha explicat l'auditoria com a mecanisme de lluita contra el frau, s'ha analitzat

²⁸ García, M. (2016). Las expectativas de la auditoría y el fraude. *Contabilidad y Dirección*, 23, 83-96. Recuperat de http://www.accid.org/revista/documents/Las_expectativas_de_la_auditoria_y_el_fraude.pdf

quina és realment la responsabilitat de l'auditor i finalment, s'han ofert propostes per tal de reduir el frau.

En primer lloc, s'observa que d'entre els tipus de frau que hi ha, trobem la informació financera fraudulenta. Aquesta, fa referència a l'alteració o manipulació de la informació comptable amb la finalitat de reflectir una situació econòmica enganyosa. Dins de la informació financera fraudulenta, ens trobem amb un concepte que està guanyant una forta presència en l'actualitat i que es coneix com a comptabilitat creativa, que no és res més que aprofitar els buits de la normativa legal amb el propòsit de manipular la informació comptable. Un dels motius pel qual existeix aquest concepte, és gràcies a la flexibilitat que té la normativa i que aquesta permet, entre d'altres, utilitzar criteris més o menys conservadors. Com que aquesta pràctica no vulnera la normativa comptable, resulta difícil que les empreses deixin de utilitzar-la i que els auditors emetin un informe amb una opinió modificada desfavorable del conjunt dels estats financers de l'entitat. Així doncs, es proposa reduir aquesta flexibilitat i reduir el camp de les estimacions, d'aquesta manera, s'evitarien comptabilitzacions interessades que donen lloc al frau.

En segon lloc, pel que fa a l'auditoria, com s'ha explicat al llarg del treball, no és res més que la verificació dels comptes anuals a efectes de determinar si expressen, en el seu conjunt, la imatge fidel del patrimoni i de la situació financera de l'entitat. Aquesta, ha de ser realitzada per un auditor i que ha de complir una sèrie de característiques. En primer lloc, en la realització de qualsevol treball, l'auditor haurà d'actuar amb escepticisme professional, és a dir, que ha d'estar en especial alerta davant qualsevol circumstància que pugui indicar una possible incorrecció material deguda a frau o error. D'altra banda, els auditors han de ser independents i la Llei preveu una sèrie de causes d'incompatibilitat en quan a la realització d'una auditoria.

L'auditor, té com a objectiu donar una opinió que s'expressa a través d'un informe. Molta problemàtica que deriva de la divergència d'opinions entre usuaris i auditors sorgeix precisament de l'informe, i és que fins al 2017, l'informe era un document curt d'una a dues pàgines on s'exposava fonamentalment la opinió, com que es tractava d'una opinió generalitzada de tots els comptes, els usuaris només llegien si es tractava d'un informe favorable o desfavorable. Amb la nova reforma, els informes hauran de ser llargs i s'hi afegiran aspectes crítics de l'empresa, riscos, s'hi afegirà la responsabilitat de l'auditor, etc. Amb aquesta reforma s'espera aproximar les posicions entre usuaris i auditors.

Un cop analitzades les NIA que fan referència a la responsabilitat dels auditors, s'observa que l'auditor ha d'obtenir una seguretat raonable però no absoluta de que els estats financers, considerats en el seu conjunt, es troben lliures d'incorreccions materials degudes a frau o error i per tal de trobar aquestes incorreccions materials ha d'identificar els riscos en els registres comptables.

Per fer-ho, l'auditor ha d'estar alerta d'algunes senyals i mètodes utilitzats, com fer indagacions a la direcció, realitzar procediments analítics i fer una sèrie d'observacions i inspeccions.

És a dir, els auditors no tenen la responsabilitat de detectar el frau, però si tenen la responsabilitat d'estar alerta, ja que la determinació de si una auditoria s'ha realitzat adequadament, s'efectua tenint en compte els procediments d'auditoria aplicats en funció de la quantitat i qualitat de les proves realitzades. Els únics responsables del frau, són la direcció i els responsables de govern de l'entitat i poden evitar-lo amb programes de control de frau i mantenint una cultura d'honestedat i moral, entre d'altres.

Dit això, i per últim, el problema de la divergència d'opinions segueix, i per tal d'aproximar aquestes posicions hi ha diferents solucions, d'una banda es podria augmentar el grau de responsabilitat dels auditors, però això incrementaria els costos dels serveis d'auditoria i potser provocaria que la qualitat en comptes de millorar, es deteriorés. D'altra banda, es proposa una solució que fa referència a la formació dels usuaris. A través d'aquesta, els usuaris millorarien el coneixement de les responsabilitats dels auditors i del procés d'auditoria.

En resum, l'auditoria no és un mecanisme de lluita contra el frau, ja que la responsabilitat de l'auditor, no és detectar-lo. Tot i això, és important seguir buscant i trobar solucions alternatives, per tal que el frau deixi de perjudicar a l'economia i la societat, tal i com ho està fent a dia d'avui.

9. Referències bibliogràfiques

Bibliografia web

ACFE. (2014). *¿Qué es el fraude?* Recuperat de <https://acfe-spain.com/recursos-contrafraude/que-es-el-fraude>

ACFE. (2014). Triángulo del Fraude. Recuperat de <https://acfe-spain.com/recursos-contrafraude/que-es-el-fraude/triangulo-del-fraude>

Amat, O. (2017). *Empresas que menteixen: Com maquillen els comptes i com prevenir-ho i detectar-ho a temps (1ª ed.)*. Barcelona: Profit Editorial I., S.L. 2017.

(Anònim 2016). Enron: el mayor escándalo financiero de la historia, tan grande como olvidado. *La Vanguardia*. Recuperat de <http://www.lavanguardia.com/economia/20161202/412319658496/enron-quiebra-escandalo.html>

Cano, M., i Restrepo, C., i Villa, O. (2017). Aportes de Fray Luca Pacioli al desarrollo de la contabilidad: Origen y difusión de la partida doble. *Espacios*, 38, 1.

Delgado, C., i Pozzi, S (15 setembre 2016). 15 de septiembre, el día maldito que nadie quiere recordar en Wall Street. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/economia/2016/09/15/actualidad/1473927113_403186.html

García, M. (2016). Las expectativas de la auditoría y el fraude. *Contabilidad y Dirección*, 23, 83-96. Recuperat de http://www.accid.org/revista/documents/Las_expectativas_de_la_auditoria_y_el_fraude.pdf

Gironella, E. (1978). La auditoria independiente en los Estados Unidos: Evolución de sus objetivos y técnicas. *Revista Española de financiación y contabilidad*, 7(26), 155-182.

Guevara, G., i Cosenza, J. (2004). Los auditores independientes y la contabilidad creativa: Estudio empírico comparativo. *Compendium*, 6(12), 5-24. Recuperat de <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=88001201>

Hernández, E. (2005). Reflexiones sobre la naturaleza y los orígenes de la contabilidad por partida doble. *Revista Pecunia*, 1, 93-124.

Torrent, X (2018). *Desenvolupament de l'auditoria: Informes* [Apunts acadèmics]. Udgmoodle

Zayas, M. (2016). Señales de alerta para la detección de fraude en las empresas. 23, 61-81. Recuperat de http://www.accid.org/revista/documents/Senales_de_alerta_para_la_deteccion_de_fraude_en_las_empresas.pdf

Normativa

Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal
(<https://boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1995-25444>)

Ley 22/2015, de 20 de julio, de Auditoría de Cuentas
(<https://boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2015-8147>)

Real Decreto Legislativo 1/2010, de 2 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades de Capital (<https://boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2010-10544>)

Real Decreto 1514/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el Plan General de Contabilidad
(<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2007-19884>)

NIA-ES 200: Objetivos globales del Auditor Independiente y realización de la Auditoría de conformidad con las Normas Internacionales de Auditoría
(<http://www.icac.meh.es/Normativa/Auditoria/ficha.aspx?hid=172>)

NIA-ES 240: Responsabilidad del Auditor en la Auditoría de Estados Financieros con respecto al fraude (<http://www.icac.meh.es/Normativa/Auditoria/ficha.aspx?hid=176>)

NIA-ES 315: Identificación y valoración de los riesgos de incorrección material mediante el conocimiento de la entidad y su entorno
(<http://www.icac.meh.es/Normativa/Auditoria/ficha.aspx?hid=181>)

NIA-ES 320: Importancia relativa o materialidad en la planificación y ejecución de la Auditoría
(<http://www.icac.meh.es/Normativa/Auditoria/ficha.aspx?hid=182>)

NIA-ES 330: Respuesta del Auditor a los riesgos valorados
(<http://www.icac.meh.es/Normativa/Auditoria/ficha.aspx?hid=183>)

NIA-ES 500: Evidencia de Auditoría
(<http://www.icac.meh.es/Normativa/Auditoria/ficha.aspx?hid=186>)